

Allochtone vrouwen

Minister De Geus spreekt over een 'verontrustende achterstand in opleiding en maatschappelijke participatie' van Marokkaanse en Turkse vrouwen. Slechts 26 procent van deze groep verricht betaalde arbeid. Allochtone vrouwen en jonge meiden zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de stijging in het aantal abortussen. In de Emancipatiemonitor stellen de auteurs dat extra aandacht voor allochtone vrouwen zeker nodig is. Door de overheid wordt dit vorm gegeven door onder meer een subsidiebeleid, gericht op vrouwen uit etnische minderheden.

Opvallend genoeg gaat geen van de zestien actiepunten van de

Agenda van de Toekomst specifiek over allochtone vrouwen. In het rapport 'Beijing+10' geven de auteurs wel aan dat de situatie van allochtone vrouwen om gericht beleid vraagt. Maar ze waarschuwen er ook voor dat we niet alle allochtone vrouwen als probleemgeval moeten bestempelen, omdat hierdoor hun potentieel onderschat en onderbenut blijft.

Dat niet alle allochtone vrouwen zich in een kwetsbare positie bevinden, bewijzen Surinaamse vrouwen. Zij vervullen volgens De Geus een voorbeeldfunctie voor een geslaagde integratie: 43 procent van hen is economisch zelfstandig.

De cijfers laten een weinig positief beeld zien. Net als tien jaar geleden is het totale inkomen van vrouwen nog steeds maar 51 procent van dat van mannen. Dit komt onder andere doordat zeventig procent van de werkende vrouwen in deeltijd werkt en omdat vrouwen sterk zijn ondervertegenwoordigd in hogere functies. Het aantal ongewenste zwangerschappen en seksueel overdraagbare aandoeningen is de afgelopen tien jaar gestegen, het aantal abortussen zelfs met vijftig procent. Dit is een greep uit de vele voorbeelden die worden genoemd in het in januari 2005 verschenen rapport 'Beijing+10: Tijd voor actie.'

Een van de conclusies van de samenstellers van het rapport is dat de Nederlandse regering een veel te rooskleurig beeld geeft van het huidige emancipatiebeleid. Tijdens de conferentie in Beijing committeerde de regering zich aan de afspraken zoals die werden vastgelegd in het slotdocument. Tien jaar later lijkt er echter niet veel te zijn terechtgekomen van de gedane beloften. Na een veelbelovende start heeft het emancipatieproces niet alleen vertraging opgelopen, maar is er op sommige punten zelfs sprake van achteruitgang. 'Een kwestie van politieke onwil', oordeelt Leontine Bijleveld van het FNV Vrouwensecretariaat, een van de organisaties betrokken bij de initiatiefgroep 'Beijing+10'. 'Sinds de kabinetten Balkenende I en II is het Nederlandse emancipatiebeleid versneld achteruitgegaan, doordat er geen enkele urgentie meer aan wordt toegekend.'

Algemeenheden

De initiatiefgroep is een samenwerkingsverband van tientallen Nederlandse vrouwenorganisaties, waaronder E-quality, de Vrouwen Alliantie en Mama Cash. Een van de aanleidingen voor het oprichten van de initiatiefgroep was de uitspraak van minister De Geus in november 2003 dat de emancipatie van de Nederlandse vrouw zo goed als voltooid is. Na een golf van kritiek zag hij zich al snel genoodzaakt deze uitspraak terug te trekken. In september 2004 erkent hij dat het emancipatieproces moeizaam verloopt: 'Als het gaat om de regels, om de juridische onderbouwing van de emancipatie, zijn we misschien nog

De gestolde emancipatie

Door een gebrek aan politieke motivatie lijkt het belang van een vooruitstrevend emancipatiebeleid van de beleidsagenda te zijn verdwenen. Tijd voor actie, vinden de Nederlandse vrouwenorganisaties, die zich - met een verwijzing naar de vierde Wereldvrouwenconferentie van tien jaar geleden - hebben verenigd onder de naam 'Beijing+10'.

Rinske Bijl

niet helemaal klaar, maar we zijn wel erg ver gevorderd. Op papier klopt het wel, maar dat neemt niet weg dat we met de emancipatie in de praktijk nog een lange weg te gaan hebben.'

Een andere aanleiding om het emancipatieproces onder de loep te nemen was het rapport van de regering over het Nederlandse emancipatiebeleid sinds de Wereldvrouwenconferentie. Het in september 2004 verschenen rapport blijft steken in algemeenheden en een directe relatie met de afspraken van het slotdocument ontbreekt, zo luidt de kritiek van de vrouwenorganisaties. Zij publiceerden daarom hun schaduwrapport, met een evaluatie van het Nederlandse emancipatiebeleid aan de hand van de concrete afspraken die in Beijing gemaakt zijn. 'De belangrijkste conclusie die we uit het rapport kunnen trekken is dat de regering zich opnieuw dient te committeren aan de afspraken van Beijing. In overleg met vrouwenorganisaties moet een nieuw beleidska-

der worden ontwikkeld', zegt Bijleveld. Het rapport is kritisch op de ontmanteling van de centrale emancipatiestructuur binnen de overheid, waardoor de verantwoordelijkheid voor emancipatiebeleid steeds meer bij de afzonderlijke departementen komt te liggen. Een coördinerende functie is echter noodzakelijk voor een goed emancipatiebeleid, stelt het rapport, omdat het gevaar groot is dat gender-aspecten anders al snel naar de achtergrond zullen verdwijnen.

Stagnatie

De Emancipatiemonitor van het Sociaal Cultureel Planbureau, gepubliceerd in december 2004, ondersteunt deze kritiek. Het blijkt dat inderdaad vaak wordt nagelaten nieuwe beleidsmaatregelen te toetsen op gevolgen voor vrouwen, stellen de auteurs. Hierdoor kunnen er maatregelen worden ingevoerd die een achteruitgang in de positie van vrouwen bewerkstelligen. Voorbeelden hiervan zijn de voorstellen tot verlenging van de werkweek

tot veertig uur en de invoering van een districtstelsel bij de Tweede Kamerverkiezingen. Beide maatregelen zullen in het bijzonder voor vrouwen nadelig uitpakken, verwacht het SCP. Zo blijkt uit internationaal onderzoek dat bij een districtstelsel de kansen voor vrouwen om gekozen te worden kleiner zijn dan in ons huidige stelsel. De verwachting is dat het aantal vrouwelijke Kamerleden hierdoor dan ook verder zal afnemen. De Emancipatiemonitor geeft een overzicht van statistische gegevens met betrekking tot het emancipatieproces. 'De cijfers in de Emancipatiemonitor laten zien dat rustig achterover leunen er voorlopig nog niet in zit', zegt Wil Portegijs, een van de auteurs van de Moni-

tor. 'In het rapport maken we een vergelijking van de huidige situatie met de streefcijfers voor 2010 en dan kan je zien dat het wel vooruitgaat, maar zeker niet hard genoeg.' Op bijvoorbeeld het gebied van arbeidsparticipatie, economische zelfstandigheid, de verdeling van zorgtaken en het aandeel van vrouwen op hogere en besluitvormende posities dreigen de streefcijfers in het huidige tempo van verande ring niet te worden gehaald. Met nog maar twintig procent vrouwelijke burgemeesters (streefcijfer 2004: dertig procent), twaalf procent vrouwelijke topambtenaren (streefcijfer 2004: vijftien procent) en vierentwintig procent vrouwen in de gemeenteraden (streefcijfer 2004: 35

procent) lukt het de overheid zelfs op eigen terrein niet aan de streefcijfers te voldoen. Over de oorzaken van de stagnerende emancipatie doet het rapport geen harde uitspraken. Portegijs wil er wel iets over zeggen: 'Het ligt natuurlijk voor de hand om eerst aan de ongunstige economische situatie te denken, bijvoorbeeld als je kijkt naar de cijfers over arbeidsparticipatie van vrouwen. Maar dan zie je die nauwelijks verschillen met die van de voorafgaande periode waarin de economische situatie wel een stuk beter was. Er is dus meer aan de hand en ik denk dat een van de oorzaken is dat de politiek er niet hard genoeg aan trekt.'

8 maart 2004: het Multicultureel Vrouwenproject viert Internationale Vrouwendag in Nieuwegein

Foto: Evelyne Jacq/H.H.

Agenda van de toekomst

Om het emancipatiebeleid weer hoog op de beleidsagenda te krijgen organiseerde de 'Beijing+10' groep een landelijke conferentie, die op 11 januari plaatsvond in Utrecht. Ruim zeshonderd vrouwen en mannen uit het hele land namen daar deel aan werkgroepen en discussies. Hieruit kwamen zestien actiepunten voort, die de inzet zullen vormen van een landelijke, breed gedragen campagne.

Op 8 maart, Internationale Vrouwendag, werden de actiepunten in de Beurs van Berlage te Amsterdam aangeboden aan minister De Geus. Tegelijkertijd werd er op zoveel mogelijk bijeenkomsten op andere locaties ook aandacht aan deze 'Agenda van de Toekomst' besteed.

Een van de actiepunten is het betrekken van jonge vrouwen bij het emancipatieproces. Naast de herformulering van oude thema's, zoals arbeid en zorg, zal er ook aandacht moeten worden besteed

aan nieuwe thema's die specifiek de positie van de huidige generatie jonge vrouwen betreffen. Het gaat dan bijvoorbeeld om tienermoeders of de problematiek rondom de 'loverboys', die jonge meiden dwingen tot prostitutie. De initiatiefgroep eist daarom van de regering dat zij een taakgroep Jonge Vrouwen instelt om een aantrekkelijk actieprogramma te ontwikkelen.

Maar ook oudere vrouwen worden niet vergeten. Vrouwen hebben vaak een veel slechter pensioenvooruitzicht dan mannen, omdat zij vaker in deeltijd werken of economisch afhankelijk zijn van hun echtgenoot. Het vrijmaken van financiële middelen om de pensioengaten van de huidige groep oudere vrouwen te repareren is dan ook een andere eis van de vrouwenorganisaties. De overige actiepunten hebben betrekking op thema's als geweld tegen vrouwen, gezondheid, economische zelfstandigheid en het glazen plafond.